

F. t. beslutn. om anstændig behandling af plejehjemsbeboere

Beslutningsforslag nr. B 76. Fremsat den 25. januar 2000 af Frank Dahlggaard (UP)

Forslag til folketingsbeslutning om anstændig behandling af plejehjemsbeboere

Folketinget pålægger regeringen inden den 1. marts 2000 at tage initiativer, som kan sikre en værdig og anstændig behandling af alle ældre medborgere på landets plejehjem, og som kan sikre en ordentlig udnyttelse af ressourcerne på plejehjemmene. Det bør ske efter følgende retningslinjer:

- Socialministeren sender brev ud til lederne af landets plejehjem med påmindelse om, hvad en værdig og anstændig omsorg over for plejehjemsbeboere omfatter og indebærer. Det skal heri gøres klart, at plejehjemslederen vil blive stillet tjenstligt og retligt til ansvar, såfremt der finder omsorgssvigt sted på hans/hendes plejehjem.
- Det gøres ansvarspådragende for alle plejehjemsansatte – eventuelt strafferetsligt – såfremt de undlader at reagere, når de bliver bekendt med omsorgssvigt over for beboere på det plejehjem, hvor de arbejder. Det skal i denne forbindelse være muligt for den ansatte at henvende sig anonymt til f.eks. politikerne i kommunens socialudvalg. Plejehjemsbeboere og pårørende til plejehjemsbeboere skal have samme adgang til at henvende sig til kommu-

nens administration eller politikere, uden at personalet på det pågældende plejehjem derved automatisk får kendskab til, hvem der står bag henvendelsen.

- Særlige personalestuer på plejehjemmene afskaffes. De ansatte bør tage deres pauser sammen med de ældre.
- Embedslægerne skal føre en lovpligtig og systematisk kontrol med forholdene på landets plejehjem.
- Kommunernes tilsynsforpligtigelse over for plejehjemmene strammes op.
- Regeringen fremlægger inden årets udgang en handlingsplan indeholdende en vifte af initiativer, der yderligere vil kunne forbedre forholdene på landets plejehjem. Herunder overvejes mulighederne for at kvalitetssikre plejehjem, f.eks. med den såkaldte ISO-9000-certificering. Mulighederne for at rekruttere mere ambitiøse og motiverede plejehjemsledere overvejes – ligesom det vurderes, hvorledes plejehjemspersonalet i det hele taget ved en kombination af uddannelse og »stok-/gulerod«-metoder kan motiveres til at gøre en bedre indsats til gavn for beboerne på plejehjemmene.

Bemærkninger til forslaget

Der er gennem den seneste tid afsløret eksempler på omsorgssvigt over for beboere på plejehjem – svigt, som kun kan betegnes som skampletter på det danske velfærdssamfund. Sådanne forhold er selvsagt uacceptable og må stoppes omgående.

Det er sager vedrørende forholdene på bl.a. Kærbo Plejehjem i København, Birkebo Plejehjem i Odder og Plejehjemmet Bakkegården i Århus, som er oprørende. De viser samstemmende, at der på nogle plejehjem til tider foregår direkte vanrøgt af de ældre.

Når forslagsstilleren vælger at reagere med dette forslag til folketingsbeslutning, er det ud fra en klar fornemmelse af, at de eksempler, som har været fremme i pressen, kun er toppen af et stort, hæsligt isbjerg.

Det forekommer nærmest kriminelt, når plejehjemsbeboere ikke får en ordentlig pleje til trods for, at det ansatte personale har tid nok. Lederne af de plejehjem, hvor sådanne forhold råder, har et tungt ansvar og bør efter forslagsstillerens opfattelse stilles juridisk til ansvar for, hvad der er foregået på det pågældende plejehjem.

Pressen har - heldigvis - også i den seneste tid kunnet bringe eksempler på plejehjem, hvor personalet gør deres arbejde ordentligt, hvor beboerne føler sig godt og værdigt behandlet, og hvor personalet med rette kan være stolte over deres indsats - og af det gode klima, som hersker på plejehjemmet. Det gælder eksempelvis på plejehjemmet »Lotte« i København, der ledes af en engageret plejehjemsleder, som til Jyllands-Posten den 11. januar 2000 bl.a. siger: »Det handler om holdninger. Den evindelige snak om penge, ressourcer og tid er bare en undskyldning for ikke at gøre tingene ordentligt.« Og hun påpeger videre, at en stor del af plejehjemspersonalet »altid har været i det offentlige og ikke aner, hvad der kræves på en privat arbejdsplads, og hvor meget der skal ydes«.

Det virker imidlertid, som om disse positive eksempler mere er undtagelsen end reglen på danske plejehjem. Når plejehjemsbeboere i dagens Danmark eksempelvis udsættes for tvangsmedicinering eller »skjult medicinering« med sløvende medicin, unødigt fastspænding, meget sene bleskift og/eller vending og

genbrug af bleer, manglende tandbørstning og badning, tidlig i-seng-lægning og meget sen opståen, er det uanstændigt over for de hjælpeløse ældre. Når de ældre ikke tør bede plejepersonalet om hjælp, »fordi de har så frygtelig travlt«, er det stærkt foruroligende. De ældre er jo fuldstændig værgeløse, og det benytter personalet sig tilsyneladende af mange steder.

Når disse forhold finder sted på plejehjem, der har personaleressourcer nok, må det nærmest betragtes som kriminelt. Det er i hvert fald udtryk for dårlig ledelse.

Når en engageret embedslæge i Århus kan udtale, at man mange steder »behandler gamle mennesker så overfladisk og uværdigt, at det gør ondt«, og når hun tilføjer, at »forholdene på nogle af de plejehjem, jeg har set, ligner noget fra Rumænien« - ja, så er tiden overmoden til politisk aktion.

Sagen om Kærbo Plejehjem har gjort det klart, at forklaringen på omsorgssvigt på plejehjemmene ikke skal findes i manglende personaleressourcer. En 25-årig studerende fra Roskilde Universitets Center kom som et andet barn i H. C. Andersens eventyr om »Kejserens nye klæder« ind på plejehjemmet, blev ansat og kunne i en rapport konkludere, at det står meget alvorligt til med arbejdsmoralen og forholdene på plejehjemmet. Hvad ingen anden turde eller ville sige højt - men som rigtig mange må have vidst om i lang tid - sagde studenten højt og tydeligt.

De ansatte på plejehjemmene har tilsyneladende typisk tid nok til at passe de ældre. De gider blot ikke bruge tiden på omsorgsarbejdet, men vil hellere sidde i personalets opholdsrum, drikke kaffe og bekræfte sig selv og hinanden i vrangforestillingen om, hvor underbemandede de er på plejehjemmet. Studenten på Kærbo-plejehjemmet har oplyst, at den effektive arbejdstid her var mellem 2 og 4 timer om dagen.

De nævnte sager om omsorgssvigt peger ikke på ressourceproblemer som nogen hovedforklaring. Derfor sætter dette beslutningsforslag primært fokus på tiltag, der inden for de gældende budgetrammer kan skabe bedre forhold for de ældre på Danmarks plejehjem.

En undersøgelse gennemført af Finansministeriet i 1997 bekræfter, at »produktiviteten« på mange plejehjem er lav. Finansministeriet afdækkede således, at 40 pct. af kommunerne har en ældreomsorg, hvor produktiviteten er under 75 pct. af niveauet i de bedste kommuner.

Finansministeriets undersøgelse bekræftes af et aktuelt udsagn fra kultursociologen Christine Swane fra Gerontologisk Institut og Videnscenter på Ældreområdet. Hun stiller sig tvivlende over for, om flere ressourcer alene kan ændre kvaliteten i omsorgen og dagligdagen for landets mange plejekrævende ældre. »Økonomi spiller naturligvis en rolle. Men der er så mange ting, der kan forbedres gennem holdningsændringer«, siger Christine Swane til Weekendavisen 21.-27. januar 2000 i artiklen »Ved vejs ende«.

For at skabe bedre vilkår for plejehjemsbeboere kan det være nyttigt at foretage en undersøgelse af forholdene på landets plejehjem, således at alle eksemplerne på dårlig pleje af de ældre kan komme frem. I de tilfælde, hvor der bliver konstateret omsorgssvigt, bør der omgående gribes ind. Uværdig behandling af så alvorlig karakter som genbrug af bleer, tvangsmedicinering og manglende pleje af de ældre viser, at forstanderen af det pågældende plejehjem ikke er egnet som leder. På plejehjem med dårlige forhold bør forstanderen derfor fjernes fra stillingen øjeblikkeligt. Det vil samtidig sende et signal til landets øvrige plejehjem om, at omsorgssvigt ikke tolereres. Omvendt bør eksempler på gode, velfungerende plejehjem fremhæves som forbilleder.

Som yderligere tiltag til at hindre et omsorgssvigt af de ældre bør de førhen lovpligtige embedslægetjek af

plejehjemmene i Danmark genindføres. De sager, der har været fremme i pressen i løbet af de sidste to måneder, har med al tydelighed vist, at der findes plejehjem, som ikke er i stand til at tage vare på dets beboere. Der findes givetvis flere af denne slags plejehjem, hvor misrøgten af de ældre blot endnu ikke er kommet frem i dagens lys. Det skyldes blandt andet, at kommunernes varetagelse af tilsynsforpligtigheden ikke fungerer optimalt. Der er derfor al mulig grund til at foretage en opstramning af kommunernes tilsynsforpligtighed og få genindført embedslægekollen med plejehjemmene. En genindførelse af disse lægetjek vil være med til at sikre, at de ældre på alle landets plejehjem får den pleje og omsorg, de har krav på.

Kultursociologen Christine Swane sagde til Weekendavisen 21. januar 2000: »Jeg kommer ofte på plejehjem, hvor jeg tænker: hvor er her rart. Steder, hvor de ansatte lægger deres energi i samværet med de gamle og ikke i samværet med det øvrige personale. Og det er vigtigt at huske, at jo flere velfungerende steder vi kan vise, desto sværere bliver det at undskylde de steder, hvor det går dårligt«. Hun tilføjer, at den store forskel mellem de danske plejehjem i høj grad udspringer af den lokale ledelseskultur.

Meget tyder på, at den afgørende forskel på gode og dårlige plejehjem ligger i *ledelsen* af plejehjemmet. Det er lederens moral, holdning og engagement, som er afgørende for tonen og arbejdsmoralen på et plejehjem. Får man derfor fat i de rigtige plejehjemsledere, er problemet formentlig løst. Regeringens kommende handlingsplan bør derfor gøre meget ud af dette afgørende punkt: Hvordan skaffe og sikre en god ledelse på plejehjemmene?

Til beslutningsforslag nr. B 76. Skriftlig fremsættelse (25. januar 2000)

Frank Dahlgaard (UP):

Jeg tillader mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om anstændig behandling af plejehjemsboere.

(Beslutningsforslag nr. B 76).

Et samfund skal bedømmes på, hvordan det behandler sine svage grupper. Beboerne på vore plejehjem udgør selvsagt en sådan svag gruppe. Plejehjemsboerne er helt afhængige af andres hjælp og omsorg, men de behandles ikke altid ordentligt i dagens Danmark. De seneste måneder er der i pressen fremkommet rystende eksempler på vanrøgt og omsorgssvigt på danske plejehjem. I denne situation kan Folketinget selvfølgelig ikke forholde sig passivt.

Nærværende forslag har dels til hensigt øjeblikkelig at stoppe omsorgssvigten og stille de

ansvarlige plejehjemsledere til ansvar, dels at gennemføre foranstaltninger, som sikrer, at der ikke fremover igen kan finde vanrøgt sted af beboere på danske plejehjem.

Det er tydeligt, at løsningen på en god plejehjemssektor i meget høj grad ligger i en ordentlig holdning og en ordentlig ledelse. Inden for de herskende budgetrammer vil det givetvis være muligt at forøge livskvaliteten på mange af vore plejehjem betragteligt. Opgaven for regeringen går derfor i høj grad ud på at finde frem til instrumenter og metoder, som kan sikre rekruttering af dygtige, engagerede og ældrevenlige plejehjemsledere.

Idet jeg i øvrigt vil henvise til forslaget bemærkninger, anbefaler jeg forslaget til Tingets velvillige behandling.